

Raport privind activitatea de cercetare în anul 2011

(Rezumat)

Raportul constă din două părți principale: o imagine interpretativă a principalelor activități, cercetări și analize desfășurate pe tematica de bază a grantului TE 356/2010, și o listă selectivă a principalelor publicații, prelegeri și conferințe relevante ale membrilor echipei grantului. Structura îi propune să extindă și să contextualizeze informațiile oferite prin raportul anual de auto-evaluare anexat acestei prezentări.

A. Analiză (prezentare generală)

O serie de cercetări de succes a fost realizată în arhive și biblioteci mai ales din Austria și Ungaria. Alături de ele, trebuie amintite și cercetările în arhivele franceze, germane și italiene, care au adus unele completări la cunoașterea secolelor XV-XVI, cum ar fi: raidul/raidurile otoman(e) în Transilvania permise de alianță dintre Mircea I al Țării Românești și Vladislav II, Jagiello, regele Poloniei, noile documente asupra politicii lui Iancu de Hunedoara și Vladislav II al Țării Românești înainte și după cucerirea otomană a Constantinopolului, plângerile făcute de către ducele Tirolului, Sigismund de Habsburg, în corespondența sa cu papa Paul II, asupra raidurilor otomane și valahe asupra domeniilor sale, ori eforturile depuse de către sârbii și grecii refugiați în Apus pentru a intra în structurile de putere ale Țării Românești și Moldovei la trecerea dintre secolele XV și XVI. Asemenea date cer noi analize. În consecință, ne vom concentra pe informațiile care completează datele avute deja. Principalele concluzii pe baza acestor descoperiri documentare din anul 2011 sunt următoarele (în ordine cronologică): **1.** Matia Corvin nu a orchestrat propaganda împotriva lui Vlad III (*Draculă*) al Țării Românești (în cazul în care a existat o astfel de propagandă, ea a fost „condusă”, în Occident, de către împăratul Frederic III de Habsburg și, în est, de Ștefan III al Moldovei). **2.** Venetia și Viena au plănit detronarea lui Matia Corvin, privită la începutul anilor 1470 ca un obstacol creștin major în calea cruciadei anti-otomane, un plan împiedicat în bună măsură de decizia lui Ștefan III al Moldovei de a-l susține pe controversatul rege al Ungariei, în pofida promisiunilor făcute anterior de Ștefan al III-lea de Habsburg. **3.** La începutul secolului XVI, înainte de Congresul de la Viena și dublarea sa istorică (1515-1516), Casa de Habsburg a atins un nivel de influență central- și est-europeană, care i-a permis lui Maximilian I să acționeze la un nivel comparativ cel puțin cu modul în care Ferdinand I (mai ales) și Carol V au influențat politica regională după Mohács (în acest sens, amintim de Dieta ungară din 1505, alegerile regale poloneze din 1506 sau candidatura papală a Toma Bakócz de la 1513, precum și, dar nu numai, modificările cunoscute după 1510 de politica lui Bogdan III al Moldovei ori schimbările de atitudine ale lui Mihnea I al Țării Românești, primul fiu – nelegitim însă – al lui Vlad III). În relație cu aceste aspecte (mai bine documentate în urma cercetărilor recente), am putea aduce în discuție trei-patru posibilități care necesită studiu intensiv (sperăm că în viitorul apropiat): **1.** „Controlul” habsburg asupra afacerilor valahe a ajuns la un nivel „otoman” ori „jagiellon” înainte de sfârșitul primei domnii a lui Petru IV Rareș și de evenimentele care i-au urmat (1537-1542). **2.** Se poate stabili o conexiune directă între opoziția „ortodoxă” din Moldova la Reforma (în anii 1550 și mai ales în anii 1560) și politica pro-catolică a Casei de Habsburg încă înainte de evenimentele din anii 1590 (adică de domniile lui Sigismund Báthory și Mihai Viteazul). **3.** Politica și acțiunile anti-otomane ale lui Mihai Viteazul în anii care au precedat campania din Transilvania (1599) trebuie reevaluate, dat fiind – spre exemplu – substanțialul „doar” privind războaiele otomane ale Vienei de la sfârșitul secolului XVI pe care am avut șansa să-l descoperim în acest an la Innsbruck. **4.** Același lucru ar putea fi valabil și pentru istoria Unirii Bisericilor în Transilvania înainte și după 1700, întrucât un număr semnificativ de documente au fost eronat clasate în arhivele vieneze (este – de pildă – cazul unui dosar de circa 200 de file, din arhiva Bisericii Greco-Catolice din Transilvania, pus sub „afaceri croato-dalmate” și format din rapoarte – inedite în proporție de până la 90% – privind structura și orientarea socială și politică a Bisericii Greco-Catolice din Transilvania în prima jumătate a veacului XVIII). Este însă un subiect care depășește sfera de interes a grantului. Împreună cu aceste cercetări, conferințele și sesiunile organizate de sau la care au participat membrii echipei, au asigurat – în mare măsură – echilibrul interpretativ în cadrul grantului. De asemenea, au îngrijit extinderea rețelei instituționale folosite pentru acest proiect. În acest context, trebuie evidențiată conferința co-organizată de către Academii Austriece și Maghiare de Științe și de către Academia Română la Budapesta asupra raporturilor dintre Ungaria și Bizanț, o temă fundamentală pentru înțelegerea viitorului politicilor „orientale” și otomane ale „celuilalt imperiu”, dominat tot mai mult – încă de prin anii 1430 – în principalele sale estice de Casa de Habsburg. Tot în acest sens, trebuie să subliniem faptul că, în iulie 2012, două sesiuni vor fi organizate, prin intermediul acestui proiect, la Congresul Internațional de la Leeds, cel mai prestigios congres de studii medievale la est de Atlantic (este și prima dată când o instituție științifică din România organizează astfel de sesiuni la Leeds). Nu în ultimul rând, trebuie să ne amintim seria de prelegeri înute de către membrii echipei la diferite instituții științifice europene de prestigiu, prelegeri care nu pot fi separate de faptul că – în mod oficial din februarie 2011 – o serie dedicată studiilor central- și est-europene apare la o mare editură internațională (Peter Lang: New York - Oxford - Frankfurt-am-Main - Basel – Wien), cu sprijinul acestui proiect. Acest curs pozitiv aproape neașteptat ne obligă să ridicăm standardele și să acordăm prioritate cercetărilor arhivistice și eforturilor editoriale. În 2012, proiectul se va concentra astfel pe finalizarea cercetărilor în arhivele italiene și austriece în vederea publicării volumului (volumelor, în funcție de noutățile interpretative și informaționale care pot fi strânse și analizate în acest interval de timp – pe prima jumătate a secolului XVI), care va fi editat la sfârșitul acestui proiect de cercetare, cel mai probabil în prima jumătate a anului 2013.

B. List tiin ific (selectiv)

I. C r i i volume

1. *Matthias Corvinus und seine Zeit: Europa am Übergang vom Mittelalter zur Neuzeit zwischen Wien und Konstantinopel*(= *Denkschriften der Österreichischen Akademie der Wissenschaften*, CDX), editori Christian Gastgeber, Ekaterini Mitsiou, Ioan-Aurel Pop, Mihailo Popovi , Johannes Preiser Kapeller, **Alexandru Simon** (Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 2011), 262 p.
2. **Iulian Mihai Damian**, *Ioan de Capestrano i cruciada târzie*(Cluj-Napoca: Academia Român , Centrul de Studii Transilvane, 2011), 314 p.
3. **Adrian Magina**, *De la excludere la coabitare. Biserici tradi ionale, Reform i Islam în Banat (1500-1700)*(Cluj-Napoca: Academia Român , Centrul de Studii Transilvane, 2011), 206 p.

II. Studii i articole (studiile în volumele editate sau coeditate de c tre membrii echipei au fost omise de pe list)

1. **Florin Ardelean**, „Frontiera apusean a Principatului Transilvaniei ca zon de conflict în anii 1570”, *Anuarul Institutului de Istorie A.D. Xenopol* (Ia i), XLVIII (2011), pp. 33-40.
2. **Florin Ardelean**, „Military Justice, Regulations and Discipline in Early Modern Transylvanian Armies”, *Studia Universitatis Cibiniensis. Series Historica*(Sibiu), VIII (2011), 1, pp. 185-191.
3. **Iulian Mihai Damian**, „Cruciada i românii într-un proiect de la mijlocul secolului XV”, *Anuarul Institutului de Istorie A.D. Xenopol* (Ia i), XLVIII (2011), pp. 13-21.
4. **Adrian Magina**, „Conscrip ia i inventarul bunurilor cet ii Ineu în anul 1603”, *Banatica*(Re i a), XXI (2011), pp. 89-104.
5. **Alexandru Simon**, „From Galipoli to Kossovopolje: The Ottoman Turks and the Creation of two Greek Rite Metropolitanates”, *Annuario del Istituto Romano di Cultura e Ricerca Umanistica*(Venezia), X-XI (2008-2009), pp. 183-190 (tip rit în 2011).
6. **Alexandru Simon**, „The Contested Sultan: The Backgrounds of Bayezid II's Moldavian Campaign of 1484”, *Eurasian Studies*(Cambridge - Rome), VII (2009), pp. 17-50 (tip rit în 2011).
7. **Alexandru Simon**, „Le discours ottoman des envoyés hongrois devant le Reichstag de Nürnberg”, *Revue Roumaine d'Histoire*(Bucarest), XLIX (2010), 3-4, pp. 107-123 (tip rit în 2011).
8. **Alexandru Simon**, „Truces and Negotations between Bayezid II and Matthias Corvinus (1482-1484): Archival Notes”, *Revista Arhivelor*(Bucure ti), LXXXVI (2010), 2, pp. 39-45 (tip rit în 2011).
9. **Alexandru Simon**, „Rudele otomane de sângeale Huniazilor”, *Acta Musei Napocensis*(Cluj-Napoca), XLVII (2010), 2, pp. 91-100 (tip rit în 2011).
10. **Alexandru Simon**, „Cr i ori valahilor din a doua jum tate a secolului al XV-lea”, *Crisia*(Oradea), XL (2010), pp. 159-167 (tip rit în 2011).
11. Ioan-Aurel Pop, **Alexandru Simon**, „Documents on the Prequels and the Aftermath of the Battle of Câmpul Pâinii (Kenyérmezö, Brotfeld)”, *Hadttörténelmi Közlemények*[Studii de Istorie Militar] (Budapest), CXXIV (2011), 1, pp. 229-238.
12. **Alexandru Simon**, „The Hungarian Crown and the Vlachs in the Ottoman Empire”, *Macedonian Historical Review*(Skoplje), II (2011), pp. 77-90.
13. **Alexandru Simon**, „How to Divide Transylvania on the Eve of the Crusade of 1514”, *Transylvanian Review*(Cluj-Napoca), XX (2011), 1, pp. 114-120.
14. **Alexandru Simon**, „Propaganda and Matrimony: Dracula between the Hunyadis and the Habsburgs”, *Transylvanian Review*(Cluj-Napoca), XX (2011), 3, pp. 120-127.
15. **Alexandru Simon**, „The Western Impact of Eastern Events: The Crusader Consequences of the Fall of Caffa”, *Istros*(Br ila), XVIII (2011), pp. 383-396.
16. **Alexandru Simon**, „Refacerea trecutului dorit: ipostaze medievale, moderne i contemporane ale unui monarh”, *Anuarul Institutului de Istorie* George Bari iu (Cluj-Napoca), L (2011), pp. 75-86.
17. **Alexandru Simon**, „Vienna, Venezia e il confine orientale della Cristianita”, *Apulum*(Alba Iulia), XLVIII (2011), pp. 1-16.
18. **Alexandru Simon**, „Habsburg Politics at the Border of Christendom in the Early 1500s”, *Banatica*(Re i a), XXI (2011), pp. 55-72.

III. Conferin e i prelegeri interna ionale (prezent rile la conferin e interna ionale organizate în România de c tre membrii echipei au fost omise de pe list)

1. **Alexandru Simon**, „The Asen Brothers between Béla III's Hungary and Byzantium: The Foundations and the Impact of a Strained

- Relation", la *Byzantium and Hungary*(*Eötvös Loránd* University, Budapest – Austrian Academy of Sciences – Romanian Academy), Budapest (27-28 mai 2011: 27 mai 2011) [coorganizator **Alexandru Simon**].
2. (prelegere) **Alexandru Simon**, *L'héritier venitien: la république et les Grecs des deux mers après 1453*(École des Hautes Études en Sciences Sociales, Paris), Paris (3 iunie 2011).
  3. (prelegere) **Florin Ardelean**, *The Ottoman Influence on the military organization of the Transylvanian Principality*(École des Hautes Études en Sciences Sociales, Paris), Paris (4 iunie 2011).
  4. **Alexandru Simon**, „La Sainte Couronne et la chrétiens de rite grec dans les parties orientales du royaume d’Hongrie: la foi entre structures ecclésiastiques latines et grecques (XIVe-XVe siècles)”, la *Reduire le schisme? Ecclésiologies et politiques de l’Union entre Orient et Occident (XIIIe-XVIIIe siècles)*(CNRS – Collège de France, Paris – Université Paris IV-Sorbonne), Paris (17-18 iunie 2011: 18 iunie 2011).
  - 5-6. (sesiune) *Christian and Muslim Expansion and Regression between the Carpathians and the Black Sea (1200s-1400s)*, la *International Medieval Meeting*(University of Lleida), Lleida (28 iunie-1 iulie 2011: 29 iunie 2011) [sesiune organizat de **Alexandru Simon**] (prezent ri: **Florin Ardelean**, „Anti-Ottoman Warfare at Christendom’s Eastern Border. Nobility and Military Service in Hungary and Transylvania in the 15th Century”; i **Alexandru Simon**, „The Anti-Ottoman Projects and the *Türkenpraktiken* of the Habsburgs in the Second Half of the 15th Century”).
  7. **Florin Ardelean**, „Military Innovation and Mercenary Service in the Early Modern Period: Foreign Soldiers in the Service of the Transylvanian Principality, 1541-1691”, la *Early Modern Studies Conference – Communication and Exchange*(University of Reading), Reading (18-20 iulie 2011: 19 iulie 2011).
  8. **Adrian Magina**, „Rediscovering Europe: Catholic Missionaries in Southern Hungary-the Banate (16th-17th Centuries)”, la *Early Modern Studies Conference – Communication and Exchange*(University of Reading), Reading (18-20 iulie 2011: 20 iulie 2011).
  9. (mas -rotund) *The Danube in the Middle Ages*, at the *22nd International Congress of Byzantine Studies*(International Committee for Byzantine Studies), Sofia (August 22-27, 2011: August 24, 2011) [organizatorul mesei-rotunde: **Alexandru Simon**] (prezentare: **Alexandru Simon**, „The Danube and the Shapes of Medieval and Modern East-Central Europe”).
  - 10-11. **Iulian Mihai Damian**, „Bessarione, Cipolla e Frederico III d’Asburgo”, i **Alexandru Simon**, „Archives and Computer Models: Analyzing the Eastern Expansion of the Habsburgs”, at *Methods, Means and Aims in Socio-Humanities*(Romanian Academy – Austrian Academy of Sciences – École des Hautes Études en Sciences Sociales, Paris – Federal Institute for the Culture and History of the Germans in Eastern Europe – German Academy for Cultural Heritage, Frankfurt-am-Main – Romrod – Görlitz – New Europe College, Bucharest – Institute for the Study of National Minorities, Cluj-Napoca – *Babe-Bolyai* University, Cluj-Napoca), Roma (25-27 noiembrie 2011: 27 noiembrie 2011) [organizatori: **Iulian Mihai Damian** i **Alexandru Simon**].
  12. (prelegere) **Alexandru Simon**, *Friedrich III., Maximilian I. und die anderere Kaiserkrone*(Austrian Academy of Sciences, Institute of Byzantine Studies, Vienna), Wien (17 decembrie 2011).

IV. Cercet ri in arhive i biblioteci europene

1. **Bratislava** - Arhiva Na ional Slovac (noiembrie 2011) [**Adrian Magina**]
2. **Budapest** - Arhivele Na ionale Maghiare (iunie, noiembrie 2011) [**Adrian Magina**]
- Biblioteca Na ional Maghiar (noiembrie 2011) [**Adrian Magina**]
- Biblioteca Universit ii *Eötvös Loránd*, manuscrise (mai 2011) [**Florin Ardelean**, **Adrian Magina** i **Alexandru Simon**]
3. **Krakow** - Biblioteca Universit ii Jagiellone, manuscrise (mai 2011) [**Iulian Mihai Damian**]
4. **Innsbruck** - Landesarchiv Tyrol (mai 2011) [**Alexandru Simon**]
5. **Milano** - Archivio di Stato di Milano (noiembrie 2011) [**Alexandru Simon**]
- Biblioteca Ambrosiana, Codices (noiembrie 2011) [**Alexandru Simon**]
6. **Paris** - Bibliothèque Nationale de France, Manuscrits (februarie, mai-iunie 2011) [**Alexandru Simon**]
7. **Rome** - Archivio di Stato di Roma (noiembrie 2011) [**Iulian Mihai Damian** i **Alexandru Simon**]
- Biblioteca Nazionale (noiembrie 2011) [**Iulian Mihai Damian** i **Alexandru Simon**]
8. **Vatican** - Archivio Segreto Vaticano (mai, octombrie 2011) [**Iulian Mihai Damian**]
- Biblioteca Apostolica Vaticana, Codices (mai, octombrie 2011) [**Iulian Mihai Damian**]
9. **Wien** - Haus-, Hof- und Staatsarchiv (februarie, mai, iunie, decembrie, 2011) [**Alexandru Simon**]
- Kriegsarchiv (iulie 2011) [**Florin Ardelean** i **Alexandru Simon**]
- Österreichische Nationalbibliothek, Codices (mai, noiembrie 2011) [**Alexandru Simon**]
- Verwaltungsarchiv (iulie 2011) [**Alexandru Simon**]